

RELIGIONISTICKÝ FILMOVÝ KLUB

20. 2., 19:15, místnost 217

KLASIKA

ÉLEKTRA

Režie Michalis Kajokannis, Řecko, 1962 (110 min.)

V Eurípidově podání, které Kajokannis ještě zvyrazňuje, není hlavní rovina náboženská, nýbrž psychologická: Apollónův příkaz k pomstě se sice na pozadí jasně rýsuje, ale hlavním tématem jsou emoce hrdinů (jejich touha po odplatě a následný pocit viny), jež ovšem nejsou chápány jen jako vnitřní stavy, nýbrž téměř jungiánsky jako mocné psychické síly, které člověka dokáží plně ovládnout.

Brilantní adaptace Eurípidovy tragédie *Élektra*, v níž hlavní hrdinka spolu s bratrem Orestem chystá pomstu proti vlastní matce Klytaiméstře za to, že po návratu z Trójské války zavraždila svého manžela Agamemnona. V hlavní roli Irini Papa, která o 15 později v Kajokannisově *Ífigenei* neméně působivě zahrála Klytaiméstru.

Režisér zredukoval dialogy na minimum a hlavní důraz položil na obraznou rovinu: na gesta a výrazy herců, skvěle choreograficky pojatý sbor argejských žen a na působivou strohost krajiny v okolí historických Mykén (některé scény se odehrávají ve slavných ruinách zdejšího královského paláce). Atmosféru dokresluje mrazivá hudba Mikise Theodorakise, který se o 2 roky později proslavil v Kajokannisově *Řeku Zorbovi*.

RELIGIONISTICKÝ FILMOVÝ KLUB

DOKUMENT

27. 2., místnost 217, 19:15.

SHAMANS OF THE BLIND COUNTRY

(Část 1)

Režie Michael Oppitz, SRN – Nepál – USA, 1981 (96 min.)

Až do posledního detailu vidíme ve filmu šamanistickou tradici Severních Magarů, jednoho z horských kmenů Západního Nepálu. Narativní příběh Williama S. Burroughse popisuje praveké události a zasazuje dění, které vidíme v obrazech, do širší kulturní vize. Každodennost je spojena s vyprávěním předků. Každý čin osob před kamerou tak dostává smysl. První část skoro čtyřhodinového veledíla se zaměřuje na noční rituály a seance.

Ne jen náboženství zde však dostane možnost promluvit. Postavy samy o sobě vyprávějí, jak vnímají modernizaci, a jaké jsou jejich radosti a strasti. A právě ty radosti pak dostávají i vizuální podobu v záběrech radujících se lidí, aniž by to ale působilo jakkoli manipulativně. Asi to vyplývá především z toho, že film je mozaika záběrů každodenního života lidí žijících ve společnosti, která je té, kterou akademici definují jako archaickou, ještě hodně blízká.

Ve svém rozsahu a snaze zachytit každý důležitý detail o lidech, kteří se ukazují před kamerou, je film téměř jedinečný. Chybí už jen citace z odborné literatury a působil by jako akademická práce z dob, kdy vizuální média převzaly i zde roli literatury. A režisér jako tichý pozorovatel za kamerou se zdánlivě minimální aktivní interakcí s lidmi se dokázal zdržet jakéhokoli cynismu či banálně humanistického kázání. O to je tento zážitek silnější.

RELIGIONISTICKÝ FILMOVÝ KLUB

5. 3., 19:15, místnost 217

REQUIEM

Režie Hans-Christian Schmid, Německo, 2006 (89 min.)

Psychologické drama o posedlosti inspirované skutečnými událostmi v Německu v 70. letech 20. století, které zdařile konfrontuje moderní naturalistický pohled s konzervativně katolickým výkladem týchž událostí, aniž by se jednoznačně klonilo k jednomu z nich.

Jednadvacetiletá Michaela trpí epileptickými záchvaty, přesto se však odvažuje opustit nesnesitelné prostředí své bigotně katolické rodiny a jít studovat na univerzitu. Zde poprvé poznává chuť svobody, její záchvaty však neustávají a získávají čím dál religióznější podobu. Michaela se svěří svému knězi a ten posléze společně s jejími rodiči usoudí, že je posedlá děblem, a zahájí jeho vymítání.

Zatímco americké zpracování týchž událostí (*V moci ďábla*, 2005) akcentovalo vnějškově efektní hororovou stránku, Schmid film pojímá jako střízlivou studii, která právě svou obyčejností dodává příběhu větší hloubku a umožňuje citlivě mapovat jeho psychologicko-sociální

pozadí, přitom však na ně Michaeliny záchvaty odmítá redukovat a přináší mnohem více otázek než odpovědí.

RELIGIONISTICKÝ FILMOVÝ KLUB

JINÉ SVĚTY

12. 3., místnost 217, 19:15.

SEPET

Režie Yasmin Ahmad, Malajsie, 2004 (104 min.)

Mladá malajská muslimka si na ulici kupuje nelegální kopie filmů legendárního hongkongského režiséra. Prodává jí je kluk z nevládnoucí čínské menšiny v pololegálním prostředí pouliční tržnice. Krátký moment, v němž proběhne setkání těchto dvou mladých lidí, se rozvine v poklidnou romanci. Její aktéři už nejsou zcela obětmi nacionalistického myšlení jako předchozí generace. Přes všechnu kulturní otevřenost jsou však rozdíly mezi lidmi vychovávanými v různých prostředích hluboce zakořeněné, a ukáží se být příčinou mnoha těžkostí.

Již zesnulá režisérka film natočila v reakci na jednání malajské vlády, která institucionalizovala islám jako státní náboženství. Současně do značné míry naplnila postavy příběhu vlastními autobiografickými zážitky. Tropicky klidný film tedy je na jednu stranu ideálním obrazem společnosti, která zatím neexistuje, a zároveň, dle slov režisérky odráží reálně existující postoje a nejde jen o artistní idealistickou vizi jedné umělkyně.

Ať už je realita v této vzdálené zemi jakákoli, vize kosmopolitní společnosti oprošťující se od koloniální minulosti vypovídá mnohé o lidech, kteří tam žijí. Náboženství, ač je všudypřítomné, není nijak odděleno ze zbytku existence - o to více však ovlivňuje život tamějších lidí. Konstrukt romantického příběhu umožnil režisérce znázornit nábožensko-kulturní rozdíly, aniž

by cítila povinnost je nějak vyhrotit. V rámci naší západní společnosti může být podobný přístup dobrým vodítkem k tomu, jak lze reprezentovat lidi různých kultur.

RELIGIONISTICKÝ FILMOVÝ KLUB

DOKUMENT

19. 3., místnost 217, 19:15.

SHAPE OF THE MOON

Režie Leonard Retel Helmrich, Nizozemsko, 2004 (92 min.)

Dokument bez jakéhokoli komentáře sleduje banální každodenní osudy jedné třígenerační křesťanské rodiny – vdovy Rumidje, jejího syna Baktiho a vnučky Tari – žijící na rušném a chudém předměstí Jakarty v nelehké symbióze s okolním muslimským světem.

Přestože je film prostoupen množstvím nábožensko-politických motivů, v základním plánu není o náboženství, nýbrž o obyčejném životě tří konkrétních jedinců. Právě díky tomu však indonéské náboženství ukazuje velmi živě a realisticky – jako všudypřítomné pozadí, k němuž se obyčejní lidé vztahují často poněkud povrchně a utilitárně, ale které zároveň představuje neodmyslitelnou součást jejich životů.

Kamera pojatá v duchu „cinéma vérité“ nevtíravě sleduje hrdiny, jak spí, jedí a žijí svůj každodenní život. Zároveň se režisér nebojí vizuálních experimentů, střídá neobvyklé úhly pohledu a usiluje o promyšlenou kompozici, která z jednotlivých banálních událostí vytváří komplexní obraz a dodává jim symbolický význam.

RELIGIONISTICKÝ FILMOVÝ KLUB

26. 3., místnost 217, 19:15.

JINÉ SVĚTY

BAB'AZIZ LE PRINCE QUI CONTEMPLAIT SON ÂME

Režie Nacer Khemir, Tunisko – Írán, 2005 (96 min.)

Poušť je nekonečná, stejná a stále se měnící. Někde uprostřed této živé prázdnoty putuje slepý stařec a vodítky mu jsou jeho malá vnučka a vlastní srdce. Vnučka se starce zeptá, jak se chce dostat na setkání dervišů, když nezná cestu a nemá ani mapu. On jí na to odpoví, že ho tam srdce povede a že každý má svou vlastní cestu. Nelineární příběh putování je proplétán různými pohádkovými příběhy lidí, kteří se po cestě potkají, a vzpomínkami starce.

Známý tuniský režisér se rozhodl tento film natočit, aby reagoval na špatnou a násilnickou pověst, kterou islám v době globálních médií získal. Občas lze vycítit, že poselství směřující k západním divákům je důležitější než umění samo o sobě. Většinu času ale ten primárně politický záměr nijak neškodí tomuto skoro jedinečnému filmovému podání islámské mystiky.

Kvality snímku jsou podpořeny také umným nasnímáním íránských a tuniských pouští a budov. Spolu s netradičním vyprávěním dokáží diváka naladit do patřičného duševního rozpoložení, v němž pak nebude příběh sledován jen jako ilustrace sufismu, ale do jisté míry mu bude umožněno i prožít jakési „simulace“ této fascinující kultury.